

El Teatre

MI TIA JAVIERA

Novament l'empresa del Teatre Bartrina ens ofereix ocasió de parlar de Teatres. El dia 23 de Desembre debutà en aquest coliseu la companyia de comèdies Muñoz Monterrey, amb la comèdia dels Srs. Paso i Dicenta (fills) *Mi tía Javiera*.

No sabem explicar-nos que tindran aquestes obres, que en ésser estrenades a Madrid obtenen els èxits més sorollosos, i que en ésser trasplantades aquí, passen com una cosa exòtica, que el gust del nostre públic repel·leix.

Hom no sap fins a quin punt aquesta afirmació és certa. Si haguessim de judicar el gust del públic pel gust propi, diríem que les obres del caràcter de *Mi tía Javiera* no agraden a la nostre gent. Culpa de les obres? Culpa de la manca d'enginy dels autors? Culpa dels comedians que les executen? Pot influir-hi tot, sens dubte; però la culpa essencial es del gènere. Si el teatre havia de quedar reduït a aquests acrobatismes de l'enginy, a la caça del xiste i a la creació d'aquestes situacions estrafalàries, que més que còmiques són bufonesques, no valdria la pena de dedicar cap inquietud per tal d'aconseguir que el teatre devingués una cosa respectable i transcendent. No fora preferible, aleshores, anar a riure amb les pallassades del circ?

El trist és que *Mi tía Javiera* delata en els autors un gran enginy, un remarcable saber fer en el teatre. És una concessió a les imposicions del públic, a les preferències del públic, a la banalitat d'aquell públic que sostingué 180 representacions seguides en un sol teatre de Madrid. Es tracta de fer riure? Doncs allà van trucs, i xistes, i sentències que facin esclafir la riallada, i, de passada, que se sostingui en el cartell. No dóna glòria? Però qui es recorda ja de la glòria, senyor! Per ventura no estem en ple domini de les coses positives?

Ara ens adonem, lector amable, que no hem dit ni una paraula de ço que és *Mi tía Javiera*, de ço essencial en tota obra de teatre; la trama, la construcció, el diàleg. No hi ha res a fer per aquest cantó. Són coses que s'han de veure, però que no tenen explicació possible. Veient-les es probable que, si ets de bona fè, hi facis alguna riallada. Però després, si tens alguna idea elevada sobre el teatre, sotmetràs als conreadors de l'astracan a judici sumaríssim.

HA ENTRADO UNA MUJER

Ha entrado una mujer, comèdia d'Enric Suárez, la segona representació de la companyia Muñoz Monterrey, és ja una cosa ben diferent. Ens trobem ja davant d'una obreta construïda amb plan de sinceritat, emmotllada en les normes clàssiques, o sia plantejament, desenrotllament i solució d'una trama, una trama finíssima que no absorbeix del tot l'esperit dels personatges, ni massa diluïda perquè aquests donguin la sensació de què actuen per compte propi.

No és, ni molt menys, cap cosa genial. *Ha entrado una mujer* és una comèdia convencionalíssima, sense conexió possible amb la realitat. Però està ben construïda, el diàleg flueix amb naturalitat; els personatges, convencionals i tot, se sostenen en llur psicologia; és una comèdia, en fi, que col·locada entre dues astracanades, ve a ésser com un oasi amable i atractiu.

Heus aquí el fundament de la comèdia. El senyor Leonardo, home acabalat, va sostenint la seva viduitat una mica fàcil en companyia dels seus fills Oscar, Joan i Lulú. Aquests fills s'han criat a la bona de Déu, i han sortit tres ninotets inútils, sense altre preocupació que la de conduir-se de conformitat amb les regles ultramodernistes.

I apareix Marión. Marión es una antiga aventura de Leonardo, de la qual va néixer un fill. Es un dels fills que viuen amb Leonardo. Solament aquest, Leonardo, sab quin dels fills ho es també de Marión. Ara aquesta reclama viure prop del fill, i per tal d'aconseguir-ho, demana,—exigeix podriem dir—que Leonardo es maridi amb ella. Aquest accedeix, però amb una condició; que ella ignori sempre quin dels tres es fill d'ella, per tal d'evitar que aquest tingui mare i els altres marastra. I ella accepta.

Banals com són, els fills s'adonen, però, que un aconceixament extraordinari ha esdevingut en la llar llur amb l'entrada de Marión. Ella tracta d'endevinar, a força d'amor, en quin dels tres cors trobarà major acullida. Aquell fóra el seu fill. Es inútil; els ninotets no tenen cor. Tots troben empalgós, insuportable, l'afecte d'ella. Creuen que fingeix. *Juan i Lulú*, una mica més decidits, volen separar-se de la llar, concertant un doble matrimoni a corre

cuita, un matrimoni que, és clar, Leonardo i la Marión consideren com una fugida, i que tracten d'evitar a tota costa. I és aleshores, quan Juan vol passar per damunt de l'autoritat paterna, quan Leonardo declara que el fill de la Marión és Juan, el mateix precisament que acabava d'humiliar-la i d'insultar-la. La revelació d'aquesta veritat ha fet el miracle de fer més assequible al cor dels fills l'amor de la Marión, perquè existia realment un amor de mare. Ella seguirà, però, estimant-los igual a tots tres, perquè ara si que li diran mare! amb el cor als llavis.

Aquesta és la trama amb la qual està bastida *Ha entrado una mujer*. És una mica insòlita, però és que no abunden les coses insòlites en aquesta vida? El convencionalisme al qual ens referim existeix, més aviat, en la pintura una mica caricaturesca del caràcter dels tres fills, i amb la torpesa de Leonardo en reconèixer a una dona amb la qual l'havia unit un amor.

LA TELA

En la tercera representació s'estrenà *La tela*, una obra de Muñoz Seca, el màxim pontífex de l'astracan. Sempre que ens toca veure una obra d'aquest autor, hi anem una mica resignats, pensant que veurem en escena les coses més estrafalàries, però que en canvi, quedarem compensats amb una estona de riure.

Es veu, però, que això era abans, quan el senyor Muñoz Seca paria els seus primers esperpentos. Amb *La tela* vam sortir indignats. Dolent i sense riure? Decididament no li ho perdonarem mai.

*
**

La companyia Muñoz Monterrey és força discreta. No hi ha cap element que sobresurti, però això és sempre una avantatge per assolir conjunts més reeixits. La companyia és, doncs, un aplec d'artistes que posen tota la voluntat i tota la cura en les obres que representen.

De les obres que formen el seu repertori, la major part perteneixen a aquesta estúpida carrincloneria que ha adoptat el nom genèric d'astracan. Ho lamentem sincerament, per bé que no els en fem retret, car en definitiva els repertoris els imposa el públic. I el públic, ara com ara, gaudeix això.

ALFILERAZOS

Al final de l'actuació de la Companyia Muñoz Monterrey en el Teatre Bartrina, s'ens donà a co-

nèixer «Alfilerazos», una de les més recents produccions del gran dramaturg castellà Jacint Benavente.

Nosaltres sentim per En Benavente, glòria nacional i premi Nobel de literatura, un profund respecte. El considerem una de les valors actuals més pures de la dramaturgia castellana. En mig de la lamentable decadència del teatre castellà, per sobre de la carrincloneria imperant, l'obra de Benavente, ponderada i austera, significa una lloable excepció. No inclouríem, naturalment, en aquest elogi franc, l'obra global de Benavente. Però de tota la seva producció fecundíssima, podríem triar algunes obres que acrediten el seu mestratge. En totes, però, podríem remarcar la gràcia alada del seu diàleg, la traça i agilitat del qual constitueixen potser la glòria principal del teatre castellà.

Amb aquesta favorable disposició d'esperit acudim sempre a la representació de les obres de Benavente, i així acudirem, també, a l'estrena de *Alfilerazos*. En aquesta obra hi constatem també la característica més atraient d'aquest autor; la naturalitat, viva i espontaneïtat del diàleg. Per aquesta característica solament, una obra de Benavente és escoltada amb gust i amb interès creixent.

Declarat aquest explícit reconeixement dels mèrits teatrals de *Alfilerazos*, ens cal fer constar deseguida que la tesi d'aquesta obra la considerem refusable. Sembla que l'autor senti veleitats de tornar als seus primers temps de blasfemador formidable de tots els vicis i de totes les podridures de la nostra societat. Espantat, però, de la pròpia obra, i com si volgués endolcir les fuetades que reben els uns, en reparteix a tothom, a tort i a dret, pensant que així li seran disculpades les seves audàcies. Perque en realitat, qui amarga l'existència del filàntrop D. Remigio i la seva esposa són les senyores de la Junta i llurs secuaces. Encara que exagerat, és possible que sigui així. Però creure que els treballadors en vaga, han de respondre amb injúries a qui els ha fet un donatiu per a donar pa a llurs fills, significa desconèixer en absolut la psicologia de la classe obrera i no haver-se assabentat mai dels esclats de sentimentalitat i de gratitud que provoquen sempre aquests donatius. Posar, doncs, els obrers en el mateix pla espiritual que les senyores de la Junta, ens sembla que no té altra explicació que el desig de l'autor de no agraviar massa als elements que aquella Junta simbolitza.

No coneixem com és acollida a les ciutats espanyoles de tercer ordre l'obra dels filàntrops. Aquesta obra pot topa, naturalment, amb els prejudicis, amb la intransigència i amb l'hostilitat de tots els elements sectaris. Pot topa, també, amb cassos particulars

d'enveja i d'ingratitude. Tot això, que és cert, que és digne d'ésser combatut en tots els ordres, no dona dret, creiem nosaltres, a presentar el poble amb l'absoluta manca de comprensió de la filantropia amb que el presenta *Alfilerazos*. Per damunt dels sectaris i dels ingrats, els pobles saben comprendre l'obra dels filàntrops i els saben honorar dignament.

Aquesta és la falla principal que trobem en l'última producció de Benavente. En la construcció, no demostra pas la superior habilitat amb què estan bastides altres produccions. Hi ha moments en que l'obra s'arrossega, i sols l'espontaneïtat del diàleg salva l'interès de l'espectador. Els personatges centrals de l'obra no són pas cap troballa feliç. El protagonista, una mica dèbil, una mica propens a la claudicació, serà un home molt corrent, però no pas

exemplar. La seva esposa, una bona dona; però per acreditar aquesta bondat sobra la sordera. Un personatge sord en escena, és sempre de mal gust. En la vida corrent, el no oir pot estalviar d'escoltar moltes bestieses; en el teatre no s'aconsegueix més que dir-les amb més alta veu. Dels altres personatges, els més humans i sencers són Martín i Pérez Martínez. Quant a aquells aristòcrates, pobra aristocràcia si el senyor Benavente els hagués copiat del natural! Moralment, aquelles aristòcrates estan per sota de les alegres comares de carrer.

En resum, *Alfilerazos* no aportarà ni una fulla més a la gloriosa corona que nimba justament la testa del gran dramaturg castellà.

L'execució fou voluntariosa, però fluxeta. La presentació cuidada tot el possible.

A. MARTI BAIGES

La Música

BLANCHE SELVA - JOAN MASSIÀ.

Blanche Selva ha tornat a actuar en la nostra «Associació de Concerts» i novament hem pogut fruit les seves interpretacions pulcres, perfectes, gairebé sempre una mica apassionades.

La passió que Blanche Selva posa en les seves interpretacions és la característica més remarcable d'aquesta pianista extraordinària. Ho observarem en les seves anteriors actuacions; ho hem constatat ara en el concert del 14 de Gener, en el Teatre Fortuny.

En veure-la, hom no pot sotstreure's a aquesta reflexió: heus ací el tipus de professora perfecta. La seva corpulència, les seves ulleres enormes, predisposen a oir unes execucions fredes, acadèmiques, riques de tècnica, orfes de sentiment.

Rieu-vos-en, però, de les apariències. Sota la posa acadèmica, viu l'ànima d'una gran artista. I tan aviat com els dits de la pianista fan vibrar les cordes, desseguida notem que aquelles sonoritats no pot produir-les una acció mecànica, ans són pastades amb tot el foc i tota la sensibilitat d'un gran temperament artístic.

En aquest darrer Concert, sols la segona part anà a càrrec de la Blanche Selva, i en ella ens refermà en l'opinió de considerar-la una pianista genial. Tingué, encara, en aquesta part del programa, el gest

cordial d'executar la *Sardana*, (de la Sonata per a piano) del malaguanyat compositor Juli Garreta, que Catalunya acaba de perdre. Es un gest que vam agrair també amb tota la cordialitat.

En la primera i tercera part, Blanche Selva actuà de pianista acompanyant. Acompanyant hem dit? Més aviat fou una fusió absoluta, amb aquest altre altíssim temperament artístic que es diu Joan Massià.

Joan Massià!... Heus ací una falaguera revelació pels que l'oïrem per primera volta. Jove encara, s'ha sabut ensenyorir del violí i el domina en tots els matissos, amb un refinament golut. I és tal el seu domini, que la línia de l'artista es manté impecable, sempre en igual correcció, ja ens regali les oïdes amb el prodigi de tècnica de la *Sonata* (trino del diable) de Tartini, o faci vibrar tota la sentimentalitat del *Siciliano* de Benda, o ens amari el cor amb la pura elegia de *Arioso*, de Bach, o ens ompli de joia amb la gràcia joganera de *L'abella*, de Schubert, o ens pessigollegi amb l'alegra jovialitat del *Rondó* de Mozart, o ompli l'ànima amb la meravella de la *Sonata* a la Primavera, de Beethoven, l'incomensurable.

Joan Massià serà, és ja, una nova glòria catalana, que ajunta el seu nom a la brillant constel·lació d'artistes que Catalunya va donant al món. Per la nostra part, ens despertà una gran apetència de tor-